

Особливості судово-медичної експертизи під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень

Марієтта Капустіна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого Міністерства освіти і науки України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1990-5259>, e-mail: marietta-k@ukr.net

Акцентовано увагу на тому, що якісний і кількісний склад комісії експертів під час проведення судово-медичної експертизи в разі розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень залежить від складності самого предмета дослідження.

Ключові слова: ятрогенні кримінальні правопорушення; судово-медична експертиза якості надання медичної допомоги.

Peculiarities of forensic medical examination in the investigation of iatrogenic criminal offenses

Mariietta Kapustina

The publication notes that the qualitative and quantitative composition of the expert commission when conducting a forensic medical examination during the investigation of iatrogenic criminal offenses depends on the complexity of the subject of the study.

Keywords: iatrogenic criminal offenses; forensic medical examination of the quality of medical care.

Підвищенню якості медичної допомоги приділяють увагу в усіх країнах світу. Щодо тих країн, де тривають реформи у сфері охорони здоров'я, то фокус уваги до якості медичної допомоги є пріоритетом політики держави, і наша країна не є винятком. Оцінювання якості медичної допомоги на всіх етапах її надання та (як наслідок) підтвердження або спростування відповідальності медичних працівників набувають особливого значення для юридичного трактування причини несприятливого результату. Саме наявність несприятливих наслідків надання медичної допомоги є підставами для звернення потерпілого (пацієнта) або його представників (родичів) із заявою (повідомленням) про вчинене кримінальне

правопорушення (подію, яка відбулась) до органів правопорядку.

Стрімкий розвиток медичних технологій, накопичення нових знань у різних галузях медицини потребують на сучасному етапі звернути особливу увагу на необхідність запровадження єдиних стандартів надання медичної допомоги та критеріїв оцінювання її якості. Проблеми оцінювання дефектів надання медичної допомоги, несприятливих наслідків (таких, як шкода здоров'ю або взагалі летальний кінець), визначення причиново-наслідкового зв'язку між діями (бездіяльністю) медичного працівника та зазначеними наслідками продовжують залишатися одними з важливих і складних проблем розслідування

ятрогенних кримінальних правопорушень.

У зв'язку із цим у слідчих органів часто виникає потреба у застосуванні різноманітних спеціальних знань, поміж яких особливого значення набувають саме медичні. Однією з форм застосування спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень є призначення та проведення судово-медичної експертизи (далі — СМЕ) якості надання медичної допомоги.

Специфіка СМЕ якості надання медичної допомоги полягає в тому, що згідно з п. 2.4 Інструкції про проведення судово-медичної експертизи це дослідження обов'язково здійснюють комісійно [1]. Це обумовлено передусім тим, що лікувальні заходи, правильність застосування яких перевіряють під час слідства, мають комплексний характер, тобто в наданні пацієнтові медичної допомоги беруть участь лікарі різних спеціальностей. До того ж сам несприятливий наслідок лікування може бути пов'язаний з різноманітними захворюваннями. Саме тому експертну комісію мають складати не тільки спеціалісти в галузі СМЕ, а й представники інших медичних спеціальностей — лікарі-клініцисти. За п. 4 Правил проведення комісійних судово-медичних експертиз в бюро судово-медичної експертизи всі члени комісії за своїм процесуальним положенням під час проведення дослідження є експертами [2]. Щодо кількісного складу експертних комісій, то за потреби експертного оцінювання відповідного профілю медичної допомоги (хірургічного, гі-

некологічного, терапевтичного тощо) доцільна участь у комісії двох судово-медичних експертів і двох лікарів конкретних клінічних спеціальностей. У разі більш складної технології надання медичної допомоги склад лікарів-клініцистів можна розширений, а кількість експертів може залишитися такою, як запропоновано.

Для з'ясування якісного складу комісії слід спиратися на складність самого предмета дослідження СМЕ. Це пояснюється тим, що, по-перше, комісіям доводиться оцінювати надання медичної допомоги із застосуванням нових методик лікування і діагностування, які ще не мають достатньої апробації в медичних закладах Міністерства охорони здоров'я України, а по-друге, нерідко предмет дослідження стосується не тільки клінічних аспектів, а й правових або етичних. Зазначені особливості потребують залучення до складу експертних комісій висококваліфікованих спеціалістів, які не тільки вільно оперують найрізноманітнішою сучасною інформацією професійної медичної спрямованості, а й вправно орієнтуються в медико-правових і біоетичних тонкощах, зокрема, щодо організації, оцінювання якості й нормативного забезпечення медичної допомоги пацієнтам.

Отже, залучення найбільш кваліфікованих фахівців у галузі медицини під час проведення СМЕ якості надання медичної допомоги, а також їх злагоженість у роботі експертної комісії суттєво впливають на якість експертних висновків, що своєю чергою сприяє з'ясуванню причиново-наслідкового зв'язку між діями (бездіяльністю)

медичного працівника та несприятливим наслідками (такими, як шкода здоров'ю пацієнта або взагалі летальний кінець).

Перелік джерел посилання

1. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : затв. наказ. МОЗ України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text> (дата звернення: 28.03.2025).
2. Правила проведення комісійних судово-медичних експертиз в бюро судово-медичної експертизи : затв. наказ. МОЗ України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0256-95#Text> (дата звернення: 28.03.2025).